

INLEIDING

Het Ruimtelijk Ontwikkelingsprogramma Caribisch Nederland (RO CN) bevat een samenvatting van het ruimtelijk Rijksbeleid voor Caribisch Nederland. Het doel van het Rijksbeleid is: 'een duurzame en veilige ruimtelijke inrichting van de eilanden en bij te dragen aan een duurzame economische ontwikkeling, een gezond leefmilieu, een goede ruimtelijke kwaliteit en de bescherming van culturele en natuurlijke waarden.'

De genoemde doelstelling vormt een verplichting die voortvloeit uit nationale wetgeving (waaronder Wgro BES), internationale verdragen en vastgestelde beleidsdoelstellingen op nationaal niveau.

Ter illustratie, in artikel 3 sub b van de Wet grondslagen ruimtelijke ontwikkelingsplanning BES (Wgro BES) is als algemene doelstelling van het rijksbeleid opgenomen:

*'de ruimtelijke voorwaarden dienen te worden geschapen voor het **behoud van een gezond leefmilieu**, onder meer **door het veiligstellen van natuur- en recreatieruimte in overeenstemming met de toekomstige omvang van bevolking, alsmede door het zuiver houden van water, bodem en lucht;***

Binnen het RO CN worden 14 Rijksbelangen geïdentificeerd en gedetailleerd uitgewerkt. Voor elk Rijksbelang wordt expliciet aangegeven op welke wijze deze geïntegreerd moeten worden in ruimtelijke ontwikkelingsplannen. Deze integratie kan van tweeërlei aard zijn: '**bindend**', wat betekent dat er **geen afwijking mogelijk** is in een ruimtelijk ontwikkelingsplan, of '**rekening houdend met**', waarbij **afwijking mogelijk** is mits er een goede motivering wordt verstrekt.

Vervolgens worden de implicaties van het Rijksbeleid op de eilanden beschreven (hoofdstuk 4) Voor wat betreft Bonaire zijn de implicaties opgenomen in paragraaf 4.1.

Reactie op de consultatie

1. Perspectief

Deze reactie is gemaakt vanuit het perspectief van het '*Beschermen van de natuur en milieu in Caribisch Nederland*'. Het belang van het beschermen van de natuur en milieu in Caribisch Nederland – een belang dat overduidelijk het lokale niveau overstijgt – is vastgelegd als Rijksbelang 7 in het RO CN.

2. Ontoereikend

Met name bij Rijksbelang 7 blijkt het RO CN inadequaat door:

- de onderverdeling van dit Rijksbelang in drie afzonderlijk te beoordelen gebieden,
- tevens wordt ondanks de indeling in categorie bindend (3.7.2) op voorhand inbreuk op deze bescherming gefaciliteerd.

Hierdoor wordt de essentie en urgentie van het behoud van de natuur, biodiversiteit en ecosystemen (habitats en ecologische corridors) in het RO CN miskend. *

Namelijk door ruimtelijke ontwikkelingen toe te staan in habitats en ecologische corridors buiten natuurparken en internationaal beschermde gebieden (Rijksbelang 3.7.2), draagt men bij aan de fragmentatie van de natuur, waarbij aan een kernprincipe van de Verenigde Naties met betrekking tot het beheer van Small Island Developing States (SIDS) volledig wordt voorbijgegaan. Dit principe benadrukt de noodzaak van voorzichtigheid bij de ontwikkeling van kleine eilanden om permanente maatschappelijke en andere vormen van schade aan de SIDS te voorkomen. Fragmentering van de natuur wordt in internationale publicaties gezien als de belangrijkste oorzaak van achteruitgang van natuurwaarden, met als drastisch gevolg het verdwijnen van flora en fauna.

3. Biodiversiteit hotspot

De eilanden herbergen een diversiteit aan unieke en (bedreigde) dier- en plantensoorten, die op verschillende niveaus, lokaal, nationaal en/of internationaal, bescherming genieten. Het is van cruciaal belang dat deze bescherming bindend wordt geïntegreerd in de ruimtelijke ontwikkelingsplannen. De effectieve bescherming van het landelijke ecosysteem vormt immers de fundamenteen voor het behoud van de natuur in zee, met name voor het koraal voor de kust. Zonder een solide bescherming op het land zullen maatregelen voor de bescherming en het herstel van het zeeleven aanzienlijk beperkter resultaat opleveren. Een geïntegreerde aanpak waarbij zowel het land- als zeemilieu worden beschermd, is van essentieel belang voor een duurzaam behoud van de natuurlijke diversiteit op en rond de eilanden. Bovendien fungeert de natuur als een van de voornaamste pijlers voor de lokale economie, wat de noodzaak benadrukt om de bescherming van natuur en milieu adequaat te waarborgen voor zowel het heden als de toekomstige generaties.

Advies 1

Het is raadzaam om Rijksbelang 7, *'Beschermen van de natuur en milieu in Caribisch Nederland'*, als één ondeelbaar onderwerp op te nemen in het Ruimtelijk Ontwikkelingsprogramma Caribisch Nederland (RO CN) en voor dit Rijksbelang aan te geven dat dit bindend geïntegreerd moet worden in de ruimtelijke ontwikkelingsplannen. De huidige opsplitsing in drie sub-onderwerpen wekt de indruk dat er verschillende gradaties van waarde gehecht worden aan de bescherming, wat misleidend is. Het beschermen van natuur en milieu, met een focus op biodiversiteit, is van cruciaal belang voor het aanpassen aan en verzachten van klimaatverandering. De diverse ecosystemen fungeren als buffer tegen steeds extremere weersomstandigheden, zoals droogte of hevige regenval. Wetlands bieden natuurlijke bescherming tegen overstromingen, lokale plantengroei verbetert watervoorraden en -kwaliteit, groene gebieden optimaliseren het stedelijke microklimaat en de luchtkwaliteit. Zowel mariene als terrestrische ecosystemen spelen een cruciale rol in het absorberen van CO₂, wat essentieel is voor het verminderen van de impact van klimaatverandering. Het behoud van biodiversiteit vormt een essentiële pijler voor duurzaam beheer van onze planeet te midden van klimaatuitdagingen en behoeft integrale bescherming.

De samenvoeging van Rijksbelang 7 als één geheel in het RO CN zou niet alleen de helderheid en consistentie vergroten, maar ook de uitvoering van effectieve maatregelen bevorderen. Een gecentraliseerde benadering biedt de mogelijkheid tot een meer samenhangend beleid, waarbij de integriteit van de natuurlijke ecosystemen beter kan worden gewaarborgd. Dit draagt bij aan de algehele veerkracht van de ecosystemen en benadrukt het commitment voor duurzame natuurbescherming.

4. 'Rekening houden met ' en 'toelaten onder voorwaarden'

In het voorontwerp ROB 2023 is de mogelijkheid opgenomen om op eenvoudige wijze woningbouw te realiseren in open landschap en natuur. Dit is een van de redenen waarom het huidige Bestuurscollege van Bonaire de werkzaamheden aan het ROB 2023 heeft stopgezet. Deze gang van zaken onderstreept het essentiële inzicht dat de bescherming van de natuur niet slechts een lokale aangelegenheid is; het overstijgt lokale belangen en heeft impact op bredere ecologische systemen. Het behoud van de natuur is een collectieve verantwoordelijkheid met niet alleen lokale, maar ook regionale en mondiale implicaties. Het mag dus niet louter afhangen van de persoonlijke voorkeur van lokale bestuurders op een bepaald moment.

5. Omissie

In dit kader valt ook op dat in paragraaf 4.1 Bonaire in de lijst van gebieden met belangrijke natuurlijke en ecologische waarde een cruciaal gebied ontbreekt, namelijk Bolivia. Het voorgaande benadrukt de dringende behoefte aan een inclusieve benadering van natuurbescherming. Het gebruik van 'onder andere' als inleiding voor de opsomming van de gebieden met belangrijke natuurlijke en ecologische waarde rechtvaardigt niet het weglaten van Bolivia een gebied met aanzienlijke natuurlijke -, ecologische-, archeologische- en cultuurhistorische waarde (**), met name gezien het feit dat dit specifieke gebied 10% van het totale eiland beslaat.

Ter illustratie: door Biodiversity and Ecosystem Services in Territories of European overseas (BEST) Bolivia aangemerkt als belangrijk biodiversiteitsgebied (2016) (Bon-6)

Advies 2

Neem Bolivia op in de lijst met gebieden op Bonaire met belangrijke natuurlijke en ecologische waarden. De bestemming is open landschap, net als bij de bestemming natuur zijn ook in open landschap geen ruimtelijke ontwikkelingen toegestaan.

Door Bolivia expliciet op te nemen in de lijst met gebieden op Bonaire met belangrijke natuurlijke en ecologische waarden, wordt een uniek gebied 10% van het eiland als zodanig erkend. Belangrijk is te onderstrepen dat Bolivia in wetenschappelijke rapporten en door internationale instanties reeds is aangemerkt als een essentieel gebied voor het behoud van de biodiversiteit van het eiland. De erkenning in het RO CN van Bolivia als cruciaal voor de natuurlijke rijkdom van het eiland draagt bij aan de bescherming en benadrukt de verantwoordelijkheid om unieke gebieden te behouden voor toekomstige generaties.

Conclusie

In afsluiting wil ik benadrukken dat een duurzame toekomst voor Caribisch Nederland nauw verbonden is met de bescherming van haar unieke natuur en milieu. Het samenvoegen van

Rijksbelang 7 en het toevoegen van Bolivia aan de lijst van beschermde gebieden zijn geen louter administratieve wijzigingen, maar cruciale stappen naar een veerkrachtige en welvarende toekomst. De natuur is niet slechts een lokale aangelegenheid (met soms een opportunistisch bestuur); het is een gedeelde verantwoordelijkheid met wereldwijde implicaties. Daarom moeten we zorgen voor een evenwicht tussen menselijke ontwikkeling en het behoud van de kostbare biodiversiteit die de eilanden van Caribisch Nederland te bieden hebben. Het is onze collectieve plicht om de rijke erfenis van deze prachtige eilanden te behouden voor huidige en toekomstige generaties.

*ondermeer:

Wet grondslagen ruimtelijke ontwikkelingsplanning BES

Sustainable Development Goals UN (15 life on land)

30x30 target, COP15 (Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework)

international verdragen, o.m.: CBD, CITES, CMS-verdrag (Bonn-conventie), Ramsar-conventie, Cartagena/SPAW-protocol

Beleidsagenda volkshuisvesting en ruimtelijke ordening voor Caribisch Nederland,

woondeal, juni 2023

Cultuurconvenant CN 2022-2025

** ondermeer

Staat van Natuur Caribisch Nederland (2017) Droog Tropisch Bos met grootste concentratie verfhoutbomen (brasia) van de Dutch Caribbean

Natuur- en milieubeleidsplan Caribisch Nederland 2020-2030

Biodiversity and Ecosystem Services in Territories of European overseas (BEST) Bolivia aangemerkt als belangrijk

biodiversiteitsgebied (2016) (Bon-6)

Important Bird Area (Bolivia: IBA AN011)

Strategische milieubeoordeling Bonaire (SMB 2010) enige natuurlijke corridor welke het noorden en zuiden van het eiland met elkaar verbindt

Cultuurhistorisch landschap/archeologische waarden, grotten met inscripties van de Caiquetío-indianen (rond 1.000 voor Christus) (NAAM)

Verdrag van Malta (Verdrag van Valetta)

UNESCO 2001